

Update onderzoek ‘Telt taal mee?’ | Juli 2024

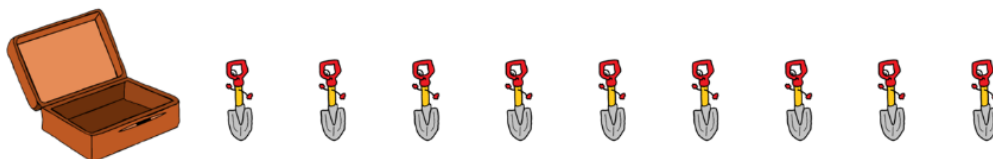
Heleen de Vries, Universiteit van Amsterdam

De afgelopen tijd ben ik op veel scholen langs geweest voor mijn promotieonderzoek ‘Telt Taal Mee?’: een onderzoek naar telwoordkennis van kleuters met en zonder Taalontwikkelingsstoornis (TOS). Elk deelnemend kind heeft minstens vier keer met mij gezeten om een aantal taakjes uit de voeren. Met dit verslag wil ik u graag op de hoogte brengen van de eerste resultaten van dit onderzoek.

Wat hebben de kinderen gedaan?

Tot nu toe hebben er 27 kinderen met TOS en 38 kinderen zonder TOS meegedaan met het project. Deze kinderen hebben allemaal verschillende taakjes uitgevoerd. Ik was geïnteresseerd in hun algemene cognitieve vaardigheden (zoals hun geheugen), hun taalvaardigheid (zoals hun woordenschat), en ik heb natuurlijk ook hun telvaardigheid getest. Zo hebben de kinderen zo hoog mogelijk voor me geteld, vragen over de tellijst beantwoord (“Wat komt er na 83?”) en twee computerspelletjes gedaan met Jaap de Aap.

In deze spelletjes ging Jaap de Aap op vakantie, en al zijn spulletjes kwamen in de rij staan om zijn koffer in te springen. Maar dat past natuurlijk niet! In het eerste spelletje wees Jaap naar de spulletjes die mee mochten, en de kinderen vertelden hem **hoeveel** dat er waren (bijvoorbeeld ‘vier’), of **op welke plek** ze stonden (bijvoorbeeld ‘de vierde’). In het tweede spel had Jaap eindelijk geleerd hoe hij alles goed moest zeggen, dus konden de kinderen echt gaan inpakken: wisten ze het **derde** schepje te vinden, en konden ze **vijf ballen** de koffer in doen? We hebben met deze spelletjes de eerste acht hoofd- en rangtelwoorden getest.

Vraag: “Het derde schepje mag mee. Kun je het derde schepje inpakken?”

De derde of de driede?

Tellen van één tot en met acht gaat de meeste kinderen van deze leeftijd natuurlijk goed af, en dat bleek in de spelletjes met Jaap niet anders. Kinderen konden vaak goed vertellen hoeveel spulletjes Jaap meenam, en pakten meestal ook het juiste aantal in. Bij de hogere aantallen maakten ze soms nog telfoutjes. Dan telden ze een voorwerp twee keer, of ze sloegen een getal over. Dat soort foutjes kwamen net wat vaker voor bij de kinderen met een TOS dan bij de kinderen zonder. Ze telden voorwerpen dan bijvoorbeeld dubbel, of ze sloegen een getal over bij het tellen.

Rangtelwoorden zijn voor kinderen op deze leeftijd nog iets moeilijker, en we zagen daar ook meer fouten. De kinderen in beide groepen zeiden bijvoorbeeld weleens *driede* in

Wat is TOS?

Kinderen met een Taalontwikkelingsstoornis (TOS) hebben moeite met praten of met het begrijpen van taal. Ongeveer 5% van de kinderen heeft een TOS.

Er is sprake van een TOS als een kind taalproblemen heeft zonder andere verklaring: er is dus geen duidelijk gehoorprobleem, fysieke beperking of andere oorzaak.

Kinderen met TOS hebben vaak moeite met:

1. het uitspreken van klanken;
2. het leren van woorden;
3. het vormen en begrijpen van complexe zinnen;
4. het leren van talige patronen.

plaats van *derde*, of *achte* in plaats van *achtste*. En met name *derde* bleek voor sommigen ook lastig te begrijpen. Deze kinderen wisten wel wat *de eerste stoel* of *de vierde boot* was, maar *de derde schep* konden ze niet vinden. Ze lijken dus geleerd te hebben dat een hoofdtelwoord plus *-de* een rangtelwoord vormt, maar die talige regel werkt natuurlijk niet bij *derde*. Dit patroon is al eerder aangetoond bij kinderen zonder TOS, maar we wisten voor dit onderzoek nog niet dat kinderen met een TOS ook deze taalregel gebruiken om rangtelwoorden te leren.

Het verschil tussen *tweede* en *twee*

Kinderen zonder TOS gebruiken ook een andere talige hint als ze rangtelwoorden horen. Een rangtelwoord gaat namelijk altijd samen met het enkelvoud: we zeggen *de vierde boot*, niet *boten*. Hierdoor halen de kinderen rang- en hoofdtelwoorden niet door elkaar. En weten ze niet waar *het derde schepje* is, dan pakken ze een ander, maar doorgaans slechts één. Dat bleek niet zo vanzelfsprekend voor de kinderen met een TOS. Kinderen in deze groep maakten op grote schaal een opvallende fout. Ze pakten niet alleen *de vierde boot* in, maar *vier boten*, en sommige kinderen pakten in plaats van het *derde schepje*, *drie schepjes* in.

Waar slechts één kind zonder TOS dit foutje af en toe maakte, haalden 16 kinderen met TOS de hoofd- en rangtelwoorden door elkaar. Wat is hier aan de hand? Het zou kunnen zijn dat kinderen met een TOS minder letten op de structuur van de woorden in de zin. Het valt ze daarom niet op dat “boot” enkelvoud is, en dat er na *vier* nog *-de* komt. Dat soort details zijn vaak ook niet belangrijk voor het begrip, maar in dit geval natuurlijk wel: er is een groot verschil tussen *vier* en *vierde*. Dat veel van deze kinderen *derde* ook verwarden met *drie* is extra opvallend. Ze hebben dus al geleerd dat *derde* en *drie* met elkaar te maken hebben, maar dat er een verschil is, hebben ze niet door.

Wat nu?

Dit zijn de eerste en meest opvallende resultaten van ons onderzoek, maar de dataverzameling loopt nog. Ik ben nog steeds druk bezig met het verwerken en analyseren van alle data, en er komt nog meer informatie bij. Uiteindelijk wil ik achterhalen hoe dit alles samenhangt met de andere talige en cognitieve vaardigheden van de kinderen. Ik verwacht zo meer inzicht te krijgen in hoe kinderen leren, en daarmee beter te begrijpen waarom kinderen met taalproblemen vaak ook moeite hebben met tellen en rekenen. Daarnaast zijn we ook druk bezig met een vergelijkbare studie in Tsjechië. We vermoeden namelijk dat kinderen niet in alle talen dezelfde strategieën gebruiken om telwoorden te leren.

Dank jullie wel!

We bedanken alle betrokken kinderen, scholen en ouders heel hartelijk voor alle hulp en gastvrijheid. Zonder uw hulp is dit soort onderzoek onmogelijk!

Meer weten?

Heleen de Vries | Spuistraat 134 | 1012 VB Amsterdam | | h.m.devries@uva.nl

Meer updates volgen op: <https://www.uva.nl/en/profile/h.m.devries>

Dit promotieonderzoek (projectnummer: PGW.21.028) wordt uitgevoerd aan de Universiteit van Amsterdam en is mede-gefinancierd door de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek.

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

